

КОНСОНАНС ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАЛОЇ ЕВОЛЮЦІЇ МУНІЦИПАЛЬНОГО ПРАВА

ДЕМИДЕНКО Володимир Олексійович - професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6771-0080>

УДК 340.1; 342

DOI 10.32782/EP.2023.4.44

У статті розглянуто поняття функцій держави та місцевого самоврядування та теорія їх гармонійного поєднання з метою еволюційного формування муніципального права. Встановлено, що чим більше питань місцевого значення на демократичних засадах вирішуються безпосередньо територіальними громадами, комунами, їх органами й посадовими особами та іншими учасниками місцевого самоврядування – тим вищий рівень утвердження і забезпечення прав і свобод людини й громадянина та зміцнення економічної потуги держави.

Аргументовано положення, що муніципальне право, перш за все, спрямовано на розвиток адміністративно-територіальних одиниць держави, її регіонів. При цьому, чим міцніші регіони держави – тим міцніша сама держава. Водночас слабкі регіони та слабке місцеве самоврядування є вагомою перешкодою для геополітичного, економічного, соціального, демографічного, демократичного та іншого зростання держави.

Сформульовано авторське бачення, що активне зростання та процвітання муніципального права в сучасній державі залежить від консонансу (гармонійного поєднання) як функцій держави, так і функцій суб'єктів реалізації права на місцеве самоврядування в означеній сфері. Позаяк розвиток муніципального права є спільним органічним продуктом цих двох систем: державної та муніципальної.

Зроблено висновок, що саме зараз в умовах війни, маємо розробити та поетапно втілювати національну стратегію консолідації

української нації. В основі цієї національної стратегії має лежати доктрина відмови від екстрактивних інститутів (спрямованих на виключення переважної більшості суспільства з процесу прийняття політичних рішень, розподілу доходів та засобів прийняття рішень) до інклюзивних інститутів – антропоцентричною метою яких є залучення максимально широкого кола членів суспільства до економічного та політичного процвітання.

Ключові слова: держава, місцеве самоврядування, муніципальне право, функції держави, функції місцевого самоврядування, права і свободи людини, органи місцевого самоврядування, органи публічної влади.

Постановка проблеми

Уявити правову систему сучасної демократичної, правової, соціальної держави без такої вагомої її частини як – муніципальне право, на наше переконання, взагалі не можливо. Адже муніципальне право спрямовано на регулювання та охорону суспільних відносин в сфері реалізації права на місцеве самоврядування, яке – як відомо – є фундаментальним елементом конституційного ладу сучасної держави.

Більше того, важлива роль муніципального права спостерігається не лише в демократичних державах. В недемократичних державах та державах, які розвиваються, муніципальне право також відіграє роль своєрідного потягу, двигуна суспільного та державного прогресу. Для прикладу, економічне зростання того ж Китаю, яке до не-

давно мало місце, на наш погляд, обумовлено багато в чому певною свободою муніципалітетів в провінціях щодо прийняття рішень, в тому числі, в сфері будівництва. В свою чергу, сектор будівництва був своєрідним драйвером зростання економіки Китаю. Та, власне, обмеження такої свободи муніципалітетів Китаю центральною владою, загалом згортання демократії, особливо починаючи з часів пандемії коронавірусної хвороби, в сукупності з низкою інших факторів призвело до рецесії економіки Китаю та фактичного розвитку й утвердження низки депресивних процесів в економічній кон'юктурі (де-факто банкрутства) сектору будівництва, що наповнював валовий внутрішній продукт Піднебесної не менше як на тридцять відсотків.

Як переконливо засвідчило життя – чим більше питань місцевого значення на демократичних засадах вирішуються безпосередньо територіальними громадами, комунами, їх органами й посадовими особами та іншими учасниками місцевого самоврядування – тим краще на основі принципу субсидіарності відбувається утвердження і забезпечення прав і свобод людини й громадянина та відповідне зростання економічної потуги держави. Позаяк муніципальне право, перш за все, спрямовано на розвиток адміністративно-територіальних одиниць держави, її регіонів. А, як відомо, чим міцніші регіони держави – тим міцніша сама держава. Водночас слабкі регіони та слабке місцеве самоврядування, а відповідно – не розвинене муніципальне право, є вагомою перепорою для геополітичного, економічного, соціального, демографічного, демократичного та іншого зростання держави. Адже місцеве самоврядування є специфічним елементом громадянського суспільства, через який в сучасних умовах глобалізації та діджиталізації найбільш ефективно вдається чути потреби та запити людей, систематизувати їх, виокремлювати найбільш основоположні та стратегічні цілі, оперативно та продуктивно вдосконалювати систему управління суспільством, державою та їх інституціями.

Саме такого висновку можна дійти на основі аналізу динаміки становлення та

розвитку європейського муніципального права (держав – членів Ради Європи), муніципального права держав-членів ЄС та власне і муніципального права України.

Водночас активне зростання та процвітання муніципального права в сучасній державі залежить, на нашу думку, від консонансу (гармонійного поєднання) як функцій держави, так і функцій суб'єктів реалізації права на місцеве самоврядування в означеній сфері. Позаяк розвиток муніципального права є спільним органічним продуктом цих двох систем: державної та муніципальної. З огляду на наведене, виникає потреба щодо визначення ролі та значення муніципальної та державної системи управління в сталому еволюційному прогресі муніципального права, а відповідно всебічному (геополітичному, правовому, демократичному, соціально-економічному, демографічному) піднесенні держави та добробуту її громадян. Власне наведені вище аспекти і обумовили актуальність обраної теми науково-теоретичної публікації.

Метою статті є формування понятійно-категоріального апарату функціонального аспекту держави, органів та посадових осіб місцевого самоврядування, виокремлення функцій держави та місцевого самоврядування стосовно розвитку муніципального права, забезпечення його сталого, поступового, природнього піднесення, а також створення сучасної концепції гармонійного поєднання (консонансу) функцій держави та місцевого самоврядування в сфері еволюції муніципального права, зміцнення правових, соціально-економічних, духовно-ідеологічних, організаційних основ місцевого самоврядування результатом втілення яких буде ефективна муніципальна влада як носій прав та інтересів спроможної територіальної громади.

Стан опрацювання проблематики

Повноцінне формування сучасної концепції консонансу (гармонійного поєднання) функцій держави та місцевого самоврядування в контексті сталої еволюції муніципального права антропоцентричною метою якої є людина, з її правами, свободами та

законними інтересами як члена територіальної громади передбачає, перш за все, звернення уваги на науково-теоретичний доробок вчених теорії держави та права, філософії права, конституційного права стосовно розуміння функцій держави, функцій елементів системи місцевого самоврядування. Варто зауважити про наявність доволі вагомого пласту доктринальних праць в наведеній сфері.

Разом з тим, доречно констатувати, що вказана академічна основа вкрай мало містить положень стосовно саме функцій держави та місцевого самоврядування в сфері еволюції муніципального права в нинішніх доволі складних геополітичних та соціально-економічних умовах. Особливо фрагментарно відображається науково-теоретичне уявлення про поєднання функцій держави та органів та посадових осіб місцевого самоврядування цілеспрямованим дороговказом яких виступає формування розвиненого, сучасного, прогресивного муніципального права, з його набором еталонних норм, інститутів, підгалузей.

Водночас, варто відзначити про наявність окремих доволі цікавих, в сфері дослідження, позицій таких муніципалістів як О.В. Батанова, М.О. Баймуратова, В.І. Борденюка, І.А. Галіахметова, В.М. Кампа, Н.В. Камінської, М.В. Костицького, В.В. Кравченка, В.С. Куйбіди, П.М. Любченка, М.В. Пітцика, В.Ф. Погорілка, М.О. Пухтинського, О.Ф. Фрицького, В.М. Шаповала та інших авторів.

Разом з тим, вказані праці не містять сучасної концепції консонансу (гармонійного поєднання) функцій держави та місцевого самоврядування щодо розвитку муніципального права як певної передумови для формування прогресивної системи ефективного публічного (державного та муніципального) управління в умовах глобалізації та цифровізації простору. На певне усунення цього вакууму і спрямована ця публікація.

Виклад основного матеріалу

На наше переконання, дослідження проблематики консонансу функцій держави та місцевого самоврядування в контек-

сті сталої еволюції муніципального права доцільно розпочати з привернення уваги до такої події, що лауреатами останньої премії Sveriges Riksbank (Центрального банку Швеції) з економічних наук, присвячену пам'яті Альфреда Нобеля (більш відому як «Нобелівська премія з економіки») стали Дарон Аджемоглу (Массачусетський технологічний інститут, Кембридж, США), Саймон Джонсон (Массачусетський технологічний інститут, Кембридж, США) та Джеймс А. Робінсон (Чиказький університет, Іллінойс, США) [1].

Резонанс у наукових школах викликали їх праці «Влада і прогрес: наша тисячолітня боротьба за технології та процвітання» (Power and progress: our thousand-year struggle over technology and prosperity [2]), «Вузкий коридор: держави, суспільства та доля свободи» (The Narrow Corridor: States, Societies, and the Fate of Liberty [3]) та деякі інші їх роботи.

В цих роботах наковці доходять висновку, що суспільства з поганим верховенством права та суто екстрактивними інститутами, які експлуатують населення, априорі не спроможні генерувати зростання і зміни на краще.

Натомість суспільства, де за основу прогресу поставлено завдання на розвиток людського потенціалу демонструють стале еволюційне зростання. Адже перехід від індустріального (модерного) до постіндустріального (постмодерного) суспільства, спричинений упровадженням сучасних інформаційних (електронних) технологій має базуватися саме на розвитку людського потенціалу. Позаяк в постіндустріальному суспільстві цифровізація, глобалізація, верховенство права, свобода та демократія стають цивілізаційною основою культури постмодерну.

На наше переконання, науковий доробок Аджемоглу, Джонсона і Робінсона потребує найприскіпливішого вивчення при формуванні стратегії реінтеграції тимчасово окупованих територій України та післявоєнного відновлення нашої держави. Адже найбільшими викликами Української держави в умовах триваючої російської агресії та післявоєнний період є та зали-

шається демографічна криза. Більше того, складність демографічної ситуації, в якій знаходиться Україна, з кожним роком війни лише буде посилюватися. Саме на це робить ставку наш заклятий ворог.

Не додає і оптимізму відверто недолугі заяви та дії української влади стосовно громадян, які законно або незаконно покинули територію України у зв'язку з війною, які в підсумку вже призвели нині або в перспективі будуть мати наслідком відторгнення цих громадян від Українського народу та держави. Замість встановлення чітких і прозорих правил взаємовідносин з цими фізичними особами, формування політики сприяння їх поверненню та посиленню взаємозв'язку та партнерства з державою, наприклад, через фінансовий механізм (сплати певну, визначену законодавством суму – військовий збір за рік, і Українську державу не цікавить в який спосіб (законний чи незаконний) ти перетнув державний кордон, для неї такий громадянин має рахуватися законослухняним членом українського суспільства) демонструється абсурдна та утопічна політика позбавлення консульського обслуговування цих українців.

На наше глибоке переконання, саме зараз в умовах війни маємо розробити та поетапно втілювати національну стратегію консолідації української нації та подальшої її кристалізації.

В основі цієї національної стратегії, на наш погляд, має лежати доктрина Аджемоглу, Джонсона і Робінсона щодо переходу (а точніше сказати – відмови) від екстрактивних інститутів (спрямованих на виключення переважної більшості суспільства з процесу прийняття політичних рішень, розподілу доходів та засобів прийняття рішень) до інклюзивних інститутів – антропоцентричною метою яких є залучення максимально широкого кола членів суспільства до економічного та політичного процвітання. Адже за відсутності плюралістичних політичних інститутів громадянського суспільства та держави досягнення сталого розвитку взагалі неможливе.

З огляду на наведене вище, на нашу думку, найвищий рівень інклюзивності з

теоретичної точки зору можуть, перш за все, демонструвати органи та посадові особи місцевого самоврядування, оскільки вони найбільш ближче знаходяться до громадянина – безпосереднього споживача їх нормотворчої та виконавчої-розпорядчої діяльності.

Правдивість цієї тези підтверджує і життя. Адже фактично із всіх реформ, які були проголошені (повністю або частково втілені в Україні) успішною за великим рахунком виявилася лише одна – реформа децентралізації публічної влади, формування спроможних територіальних громад, їх належної фінансово-економічної основи діяльності.

Водночас, такі реформи як конституційна, адміністративна, судово-правова, територіальна та інші, в принципі, за отриманими результатами, на наше переконання, є абсолютно провальними в Україні. Це говорить про те, що реформи в публічній владі можуть бути успішними за умови максимальної інклюзії якомога ширшого кола громадян, які її підхоплять, вдосконалять відповідно до своїх потреб і запитів, пріоритетів суспільства та держави в умовах сьогодення. Саме така ситуація спостерігалася під час формування та функціонування добровільно об'єднаних територіальних громад.

Проте рівень інклюзивності інститутів місцевого самоврядування забезпечується через формування муніципального права як самостійної галузі національної правової системи, вдосконаленням його норм, інститутів та підгалузей на основі виявлення прогалин при їх реалізації, їх усунення з метою відображення прав, свобод та інтересів громадян як повноцінних членів територіальної громади.

Цей процес потребує адекватної реалізації функцій як держави, так і органів та посадових осіб місцевого самоврядування, інших елементів системи місцевого самоврядування. В цьому зв'язку і постає питання консонансу (гармонійного поєднання) функцій держави та місцевого самоврядування в контексті формування та забезпечення сталого функціонування інклюзивних інститутів місцевого самоврядування.

Варто наголосити, що наукова спільнота приділила достатньо уваги формуванню понятійно-категоріального апарату щодо такого політико-правового феномену як «функції держави», «функції місцевого самоврядування», «функції окремих інституцій в системі публічної (державної та муніципальної) влади», розкриттю їх юридичної природи, генези, встановленню логіко-семантичного взаємозв'язку з спорідненими категоріями (цілями, завданнями, метою, компетенцією, повноваженнями, предметами відання тощо). Проте доктринальний аналіз значної низки публікацій говорить про відсутність єдності поглядів науковців щодо базового поняття функцій держави.

Разом з тим, переважна більшість правознавців визначають функції держави як її основні напрямки діяльності, додаючи до цього опорного розуміння певну свою специфіку бачення.

Зокрема, Завгородня Ю.С. висвітлює функції держави як напрями її діяльності, яким іманентні певні характеристики [4, с. 21]. Варто погодитися із Завгородньою Ю.С. та підкреслити, що диференціація функцій держави саме і здійснюється на основі політико-правової природи, змістовного наповнення, соціального призначення і ролі певного напрямку діяльності держави.

В свою чергу Дубинський І.Ю. зауважує, що функції держави – це основні напрями її діяльності, що залежать від об'єктивних потреб спільних відносин людей у вирішенні загальних справ, змістове наповнення яких скероване історичним напрямом суспільства [5, с. 8]. Доволі дискусійним у цьому понятті функцій держави, на наш погляд, є положення, що змістове наповнення функцій скероване історичним напрямом суспільства. Водночас Дубинський І.Ю. наголошує, що держава будь-якого історичного типу реалізує себе в діяльності і, отже, має функціональну основу, в якій проявляється щось незмінне, що притаманне на всіх етапах еволюції як особливого феномена соціальної реальності, що відрізняється від інших феноменів. Іншими словами, саме ці універсальні функції (і тільки вони) втілюють сутнісні характеристики держави як

інституціонального вираження діяльності, спрямованої на вирішення загальних питань [5, с. 9].

Привертає увагу лаконічності і чіткості поняття функцій держави, сформульоване Коломоємцем О.В. Він стверджує, що функції сучасної держави варто розуміти як конкретизовані, інституційно та нормативно оформлені напрями реалізації діяльності держави в ключових сферах життя суспільства [6, с. 43].

Разом з тим, Марущак О.А. визначає функції держави як динамічні, властиві конкретному історичному етапу основні напрями діяльності держави, які виражають її сутність і соціальне призначення, покликані реалізовувати управління суспільством і поставлені перед нею цілі та задачі [6, с. 43]. В цілому, з таким підходом до розуміння функцій держави, представлене Марущаком О.А., варто погодитися. Проте викликає сумнів, що функції держави є динамічними напрямками діяльності держави. Найпевніше наповнення функцій, їх сутнісна, онтологічна характеристика залежить від конкретного історичного етапу розвитку держави.

Водночас науково-теоретичний аналіз проведених досліджень щодо функцій місцевого самоврядування, їх класифікації вказує про наявність ще більшої розмаїтості поглядів стосовно цього політико-правового явища.

Так, Гливік А.О. визначає функції місцевого самоврядування як основні напрями та орієнтири діяльності органів місцевого самоврядування щодо вирішення питань місцевого значення в межах, що базуються на положеннях Конституції і законів України. В силу свого специфічного статусу, органи місцевого самоврядування мають надзвичайно широкий спектр функцій, від реалізації яких залежить ефективність місцевого самоврядування в цілому [8, с. 183].

Примуш М.В. зауважує, що функції органів місцевого самоврядування з політологічної точки зору зводяться до форм їх діяльності, які наочно демонструють всю ефективність самоврядних інституцій [9, с. 138]. Він звертає увагу, що західна право-

ва думка, на відміну від України, не стала перетворювати функції на форми діяльності. Сенс у тому, що держава на рівні закону гарантує виконання цих функцій, але на рівні фінансового забезпечення створюється реальна здатність займатись такими формами діяльності: нормотворчою; організаційною (з'ясувати коло тих, хто буде реалізовувати рішення місцевих органів влади і надавати за це компетенцію); правоохоронною (займатись судовим слідством і впроваджувати місцеві закони поряд із загальнодержавними); контрольно-ревізійною (надання права створювати комісії [9, с. 141].

На погляд Ладонько Л. С., Кунденка А. В., Михайловської О. В. та Філіпова Н. В., функції (основні напрями і види діяльності) місцевого самоврядування є багатоманітними і різняться за своїм призначенням і юридичними властивостями. Наприклад, за об'єктно-цільовою характеристикою функції органів місцевої влади можна поділити так: 1) бюджетно-фінансові; 2) матеріально-технічні; 3) інформаційні; 4) планування та програмування розвитку відповідних територій; 5) нормотворчі; 6) соціально-культурні; 7) екологічного контролю; 8) політичні тощо [10, с. 3].

Цікавим є підхід Дробуш І.В. щодо виокремлення соціальної функції місцевого самоврядування. Вона зазначає, що соціальна функція місцевого самоврядування як основний, тобто найбільш загальний і постійний, напрям і вид муніципальної діяльності суб'єктів місцевого самоврядування, які виражають волю й соціальні інтереси відповідних територіальних громад, спрямовуються на здійснення соціальних прав членів територіальних громад шляхом реалізації відповідних повноважень (власних і делегованих) у найважливіших сферах місцевого життя (соціального захисту населення, житлово-комунального господарства, охорони здоров'я тощо), забезпечуючи тим самим поєднання соціальних інтересів територіальних громад із загальнодержавними інтересами, їх пріоритетність в умовах формування громадянського суспільства й соціальної державності [11, с. 53].

На переконання Барановської Т.М. та Остапенка О.Г. функції держави у сфері місцевого самоврядування виражаються в наступних основних формах: 1) здійснення державно-правового регулювання; 2) формування і реалізація державної політики у сфері місцевого самоврядування; 3) державна підтримка місцевого самоврядування; 4) державний захист і гарантування місцевого самоврядування; 5) здійснення державного контролю і нагляду за дотриманням законності в діяльності органів і посадових осіб місцевого самоврядування; 6) установа відповідальності органів і виборних посадових осіб місцевого самоврядування, включаючи припинення їх повноважень [12, с. 33].

Висновки

На основі проведеного аналізу науково-теоретичного відображення функцій держави та місцевого самоврядування можна дійти висновків: а) про наявність значного масиву публікацій з вказаної проблематики; б) про значну розмаїтість поглядів правознавців з означеного питання. Разом з тим, незважаючи на доволі потужну докториальну основу, доволі фрагментарно відображається функції держави та функції системи місцевого самоврядування щодо забезпечення еволюційного розвитку муніципального права. В цьому зв'язку, варто наголосити, що муніципальне право як галузь національної системи права є результатом правотворчого функціоналу як держави (її інституцій), так і територіальних громад, органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

При цьому, якість муніципального права як галузі, його ефективність нормативно-правового регулювання суспільних відносин, що належать до предмету цієї галузі, безпосередньо залежить від консонансу (гармонійного поєднання) функцій держави та місцевого самоврядування в контексті забезпечення сталої еволюції муніципального права, роль і значення якого для Української держави та народу лише буде зростати. Водночас в процесі перспективного, перманентного, еволюційного зростання муніципального права варто забез-

печити відхід від екстрактивних норм та інститутів до інклюзивних, партисипативних — спрямованих на залучення максимально широкого кола людей до економічного та політичного життя.

Література

1. Press release The Sveriges Riksbank prize in economic sciences in memory of alfred nobel URL: <https://www.nobelprize.org/prizes/economic-sciences/2024/press-release/>

2. Power and progress: our thousand-year struggle over technology and prosperity. By Daron Acemoglu and Simon Johnson. London: Basic Books. 2023. 560pp. International Affairs, Volume 99, Issue 6, November 2023, Pages 2525–2527. <https://doi.org/10.1093/ia/iiaad251>

3. The Narrow Corridor: States, Societies, and the Fate of Liberty: by Daron Acemoglu and James A. Robinson. New York: Penguin Press, 2019. Hardcover: ISBN 9780735224384. 576 pages. DOI:[10.1080/00213624.2020.1757979](https://doi.org/10.1080/00213624.2020.1757979)

4. Завгородня Ю.С. Функції держави в сучасних умовах: пропедевтичний аспект. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 3. С. 20-23. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-3/3>

5. Дубинський І.Ю. Класифікаційні особливості функцій держави. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2019. № 4. С. 7-11.

6. Коломoeць О.В. Функції держави у сучасному державознавстві: теоретичні проблеми. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2013. № 5. С. 41–44.

7. Марущак О.А. Функції держави: визначення поняття. *Держава та регіони. Серія: Право*. 2019 р. № 3 (65). С. 17-21. DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2019-3-3>

8. Глипка А.О. Функції місцевого самоврядування в умовах трансформації політичної системи України. *Актуальні проблеми політики*. 2016. Вип. 58. С. 180-189.

9. Примуш М.В. Функції та форми діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. *Правничий часопис Донецького університету*. 2018. № 1-2. С. 133-134. DOI <https://doi.org/10.31558/2518-7953.2018.1-2.17>

10. Ладонько Л.С., Кунденко А.В., Михайловська О.В., Філіпов Н.В. Роль та функції місцевого самоврядування в системі публічної влади України. *Теорія та практика державного управління*. 2016. № 4(55). С. 1-6.

11. Дробуш І.В. Соціальна функція місцевого самоврядування в Україні та конституційно-правові проблеми її реалізації: [монографія] / І.В. Дробуш. Рівне: Овід, 2015. 540 с.

12. Барановська Т.М., Остапенко О.Г. Функції сучасної держави у сфері розвитку місцевого самоврядування. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2015. № 11. С. 31-37.

13. Камінська Н.В. Деокупація як інструмент відновлення територіальної цілісності України: загальнотеоретична характеристика та тенденції законотворчості. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*, 2022, (1), 50-69. <https://doi.org/10.32886/instzak.2022.01.06>

14. Демиденко В.О. Муніципальна нормотворчість та муніципальна правотворчість: аспекти співвідношення. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2019. №18. С. 23-32.

Demydenko V.O.

CONSONANCE OF THE FUNCTIONS OF THE STATE AND LOCAL SELF-GOVERNMENT IN THE CONTEXT OF THE SUSTAINABLE EVOLUTION OF MUNICIPAL LAW

The article examines the concept of functions of the state and local self-government and the theory of their harmonious combination with the aim of evolutionary formation of municipal law. It was established that the more issues of local importance are resolved directly by territorial communities, communes, their bodies and officials and other participants of local self-government on a democratic basis, the higher the level of approval and provision of human and citizen rights and freedoms and the strengthening of economic the power of the state.

The proposition that municipal law, first of all, is aimed at the development of administra-

tive-territorial units of the state and its regions is argued. At the same time, the stronger the regions of the state, the stronger the state itself. At the same time, weak regions and weak local self-government are a significant obstacle to the geopolitical, economic, social, demographic, democratic and other growth of the state.

The author's vision is formulated that the active growth and prosperity of municipal law in the modern state depends on the consonance (harmonious combination) of both the functions of the state and the functions of subjects exercising the right to local self-government in the specified area. Because the development of municipal law is a joint organic product of these two systems: state and municipal.

It was concluded that right now, in the conditions of war, we should develop and gradually implement a national strategy for the consolidation of the Ukrainian nation. The basis of this national strategy should be the doctrine of abandoning extractive institutions (aimed at excluding the vast majority of society from the process of political decision-making, income distribution and decision-making means) to inclusive institutions - the anthropocentric goal of which is to attract the widest possible range of society members to economic and political prosperity.

Key words: state, local self-government, municipal law, functions of the state, functions of local self-government, human rights and freedoms, local self-government bodies, public authorities.